

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 103/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Milanom Kuzmom, advokátom, Floriánska 16, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k. 21 Nt 13/2021 z 2. marca 2022 a Krajského súdu v Košiciach č. k. 6 Tos 24/2022 z 31. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 14. júla 2022 namieta porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 50 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 6 ods. 2 dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Ústavnému súdu zároveň navrhuje, aby jedno z uvedených rozhodnutí všeobecných súdov zrušil a vrátil jeho vec všeobecnému súdu na ďalšie konanie, priznal mu tiež primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ adresoval Okresnému súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) žiadosť o zahľadnenie odsúdenia podľa § 469 a nasledujúcich Trestného poriadku uloženého mu rozhodnutím okresného súdu č. k. 1 T 4/1997 z 3. marca 1997, ktorým mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere štrnástich mesiacov, ktorý vykonal 17. septembra 1997. Okresný súd rozhodol o žiadosti sťažovateľa uznesením č. k. 21 Nt 13/2021 z 2. marca 2022 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“), ktorým jeho žiadosť zamietol pre nesplnenie podmienky vedenia riadneho života v rozhodnej dobe. Sťažnosť sťažovateľa uplatnená proti prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu bola podľa § 193 ods. 1 písm. c)

Trestného poriadku zamietnutá uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Tos 24/2022 z 31. marca 2022 (ďalej len „druhostupňové rozhodnutie“).

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, poukazujúc na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), argumentuje, že rozhodnutiami konajúcich súdov, ktoré zamietli jeho žiadosť o zahľadanie odsúdenia, bol porušený princíp prezumpcie neviny. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti objasňuje, že okresný súd v prvostupňovom rozhodnutí konštatoval, že sťažovateľ nesplnil podmienku vedenia riadneho života v rozhodnej dobe (v rámci päťročnej lehoty plynúcej od momentu vykonania trestu, teda od 17. septembra 1997), keďže 27. júna 2000 mal spáchať trestný čin vraždy, za ktorý bol odsúdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 2 T 31/01 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 To 1/2008. Obe rozhodnutia boli na základe obnovy konania povolenej v prospech sťažovateľa v celom rozsahu zrušené.

4. Podľa názoru sťažovateľa výroky okresného súdu formulované v jeho prvostupňovom rozhodnutí, a to že po vykonaní trestu 17. septembra 1997 nevedol riadny život, keďže 27. júna 2000 mal spáchať trestný čin vraždy, vyvolávajú v nezaujatom čitateľovi jednoznačnú predstavu o vine sťažovateľa. Sťažovateľ v takomto postupe okresného súdu vidí porušenie zásady prezumpcie neviny.

5. Sťažovateľ dôvodí, že krajský súd pochybenia okresného súdu nenapravil, keďže v odôvodnení svojho druhostupňového rozhodnutia doslovne prekopíroval podstatné časti odôvodnenia napadnutého prvostupňového rozhodnutia okresného súdu, a to napriek tomu, že v uplatnenej sťažnosti argumentoval porušením princípu prezumpcie neviny, a to aj s poukazom na relevantnú judikatúru ESLP. Takisto argumentuje, že v uplatnenej sťažnosti *„tvrdil, že okresný súd porušil jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, keď posudzoval len obdobie od 17. 9. 1997 do 17. 09. 2002 a neskúmal splnenie zákonných podmienok na zahľadanie odsúdenia v ďalšom období“*.

6. Sťažovateľ vzhľadom na prezentované argumenty hodnotí postup krajského súdu ako neprípustný zásah do jeho označených práv.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o zásahu do jeho označených práv porušením princípu prezumpcie neviny postupom všeobecných súdov v konaní o žiadosti sťažovateľa o zahľadanie odsúdenia.

8. V zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne. Vo vzťahu k namietanému prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu disponoval sťažovateľ opravným prostriedkom – sťažnosťou, ktorú aj využil. O sťažnosti bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd ako súd druhostupňový. Sťažnosť tak predstavovala účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k namietanému prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu. Existencia sťažnostného konania pred krajským súdom nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o prvostupňovom rozhodnutí okresného súdu, keďže sťažnosť v danom prípade predstavovala účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľa vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia v ústavnej sťažnosti označených práv prvostupňovým rozhodnutím okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci.

9. Pri posúdení v ústavnej sťažnosti namietaného druhostupňového rozhodnutia krajského súdu vykonal ústavný súd v medziach svojich právomocí prieskum dôvodov rozhodnutia krajského súdu na účel posúdenia zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľom namietaných práv zaručených mu ústavou a dohovorom, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia namietaného rozhodnutia krajského súdu a súčasne ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú konajúci súd vo veci sťažovateľa aplikoval, inými slovami, ústavnú udržateľnosť namietaného rozhodnutia. Na tento účel sa ústavný súd oboznámil jednak s relevantnou právnou úpravou, ktorá bola vo veci sťažovateľa aplikovaná a konajúcim súdom interpretovaná, ako aj s odôvodnením namietaného druhostupňového rozhodnutia krajského súdu.

10. Podľa § 92 ods. 1 písm. b) Trestného zákona súd môže zahladať odsúdenie, ak odsúdený viedol po výkone alebo odpustení trestu, alebo po premlčaní jeho výkonu riadny život nepretržite po dobu najmenej päť rokov, ak ide o odsúdenie na trest odňatia slobody prevyšujúci jeden rok. Podľa § 471 ods. 2 Trestného poriadku ak bola žiadosť o zahľadanie odsúdenia zamietnutá, možno ju znovu podať až po uplynutí jedného roka okrem prípadu, ak by bola zamietnutá len preto, že doteraz neuplynula doba zákonom ustanovená na zahľadanie. Žiadosť podanú napriek tomu zamietne súd bez preskúmania.

11. Z obsahu odôvodnenia druhostupňového rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že krajský súd v prípade sťažovateľa nepovažoval za splnenú podmienku vedenia riadneho života sťažovateľom v rozhodnej dobe, čo krajský súd odôvodnil tým, že sťažovateľ mal spáchať v rámci rozhodnej doby, a to 27. júna 2000, trestný čin vraždy, za ktorý bol odsúdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2 T 31/01 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 To 1/2008. V prípade tejto trestnej veci boli obe tieto rozhodnutia zrušené v dôsledku

obnovy konania povolenej v prospech odsúdeného uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3 Ntok 1/2021 zo 16. júna 2021. Krajský súd v tomto kontexte pokračoval a zdôraznil, že v rozsahu povolenej obnovy konania v prospech obvineného aj v súčasnosti prebieha dokazovanie, ktorým sa ustalaťuje dôkazný stav vo vzťahu ku skutku, ktorého sa mal sťažovateľ dopustiť v dobe rozhodnej pre posúdenie otázky možného zahľadania pôvodného odsúdenia v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 1 T 4/1997.

12. Po oboznámení sa s dôvodmi rozhodnutia krajského súdu ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovi bol zo strany krajského súdu prostredníctvom náležitej a logickej argumentácie vysvetlený prijatý právny záver o zamietnutí jeho sťažnosti uplatnenej proti prvostupňovému rozhodnutiu okresného súdu, ktorým nebolo vyhovené jeho žiadosti o zahľadanie odsúdenia. Je toho názoru, že sťažovateľ dostal zo strany krajského súdu primeranú, zrozumiteľnú a súčasne logickú odpoveď na ním nastolenú otázku možnosti zahľadania jeho odsúdenia. Sťažovateľovi bolo totiž krajským súdom náležite vysvetlené, že vyriešenie otázky vedenia riadneho života sťažovateľom v rozhodnej dobe je závislé od konečného rozhodnutia vo veci trestného obvinenia, kde vedené trestné stíhanie nie je uzavreté a nachádza sa po povolení obnovy konania v štádiu vykonávaného dokazovania. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia druhostupňového rozhodnutia krajského súdu vo väzbe na obsah sťažnostnej argumentácie sťažovateľa teda dospel k záveru, že krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom reagoval na námietky sťažovateľa uplatnené v podanej sťažnosti a primeraným spôsobom zodpovedal relevantnú právnu otázku súvisiacu s predmetom súdnej ochrany, a preto rozhodnutie krajského súdu nemožno hodnotiť ako arbitrárne.

13. Osobitne poukazuje ústavný súd na ustálenú judikatúru týkajúcu sa riešenia otázky, ktorá je v hre aj v sťažovateľovom prípade, a teda otázky, či sú splnené podmienky zahľadania odsúdenia, pokiaľ sa proti odsúdenému vedie trestné stíhanie pre trestný čin, ktorý mal spáchať v rozhodnej dobe. V zmysle ustálenej judikatúry (pozri R 22/1987), ak sa proti odsúdenému vedie trestné stíhanie pre trestný čin (prečin), ktorý mal spáchať v lehote uvedenej v § 69 ods. 1 Trestného zákona (teraz § 92 ods. 1 Trestného zákona) súd, ktorý rozhoduje o zahlodení odsúdenia, musí v takom prípade vyčkať na právoplatné skončenie trestného stíhania a rozhodnúť podľa jeho výsledku o tom, či sú splnené podmienky na zahlodenie odsúdenia, ak tu nie sú iné okolnosti, z ktorých možno usudzovať, že odsúdený nesplnil podmienku, aby po stanovenú dobu viedol nepretržite riadny život pracujúceho človeka. V zmysle judikátornej praxe teda v situácii, ktorá nastala aj v sťažovateľovom prípade, možno vyriešenie otázky vedenia riadneho života s konečnou platnosťou uzavrieť až po právoplatnom skončení trestného stíhania, teda až po tom, keď o tom, či ten, kto žiada o zahlodenie odsúdenia, v rozhodnej dobe spáchal alebo nespáchal trestný čin, bude právoplatne rozhodnuté. Sťažovateľovi v budúcnosti, ak by bol v špecifikovanej trestnej veci (obvinenie zo spáchania trestného činu vraždy) právoplatne spod obžaloby oslobodený, nič nebráni, aby v súlade s § 471 ods. 2 Trestného poriadku adresoval okresnému súdu novú žiadosť o zahlodenie odsúdenia, v ktorej za takýchto okolností môže preukazovať splnenie podmienky vedenia riadneho života, ktorej splnenie nebolo podľa záverov druhostupňového rozhodnutia krajského súdu v aktuálnej dobe preukázané.

14. Ústavný súd zaujal osobitne postoj aj k sťažovateľom nastolenému tvrdeniu o porušení princípu prezumpcie nevinny spôsobom formulácie dôvodov, o ktoré oprel krajský súd svoj právny záver o nesplnení podmienky vedenia riadneho života sťažovateľom (v rozhodnej dobe). V zmysle judikatúry EŠLP k porušeniu prezumpcie nevinny dochádza v prípade, ak rozhodnutie súdu odráža vo vzťahu k obvinenej osobe názor, že je táto osoba vinná, a to ešte pred tým, ako bola vina obvineného preukázaná zákonným spôsobom (rozsudok pléna EŠLP vo veci Barberà, Messegué a Jabardo v. Španielsko zo 6. 12. 1988, č. 10590/83). Dokonca aj keď vina nie je výslovne formálne konštatovaná, k porušeniu prezumpcie nevinny postačuje argumentácia nasvedčujúca tomu, že úradná osoba (konajúci súd) považuje obvineného za vinného (rozsudok EŠLP vo veci Daktaras v. Litva z 10. 10. 2000, č. 42095/98 a obdobne vo veci Allenet de Ribemont v. Francúzsko z 10. 2. 1995, č. 15175/89). Je však potrebné rozlišovať medzi výrokmí, že niekto je iba podozrivý zo spáchania trestného činu, a jasnými prehláseniami (urobenými ešte pred tým, ako bola táto osoba právoplatne odsúdená), že sa dotyčná osoba dopustila trestného činu. Zatiaľ čo prvá kategória výrokov bola v rôznych situáciách posudzovaných EŠLP považovaná za prijateľné alebo nezávadné výroky, druhá kategória podľa EŠLP porušuje prezumpciu nevinny (rozsudky EŠLP vo veci Leutscher v. Holandsko z 26. 3. 1996, č. 17314/90; Borovský v. Slovensko z 2. 6. 2009, č. 24528/0; Petyo Petkov v. Bulharsko zo 7. 1. 2010, č. 32130/03). Skutočnosť, či namietané výroky úradnej osoby, resp. konajúceho súdu porušujú prezumpciu nevinny, má byť posudzovaná v kontexte osobitných okolností, za akých boli tieto výroky urobené (rozsudok EŠLP vo veci Adolf v. Rakúsko z 26. 3. 1982, č. 8269/78).

15. Vychádzajúc z obsahu odôvodnenia druhostupňového rozhodnutia krajského súdu, tak ako je ústavným súdom prezentované v bode 11 odôvodnenia tohto rozhodnutia, možno konštatovať, že predmetné odôvodnenie neobsahuje vyjadrenie, ktoré by mohlo byť chápané ako konečné posúdenie viny sťažovateľa v špecifikovanej veci trestného stíhania vedeného proti jeho osobe (pre trestný čin vraždy). Dotknuté odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu totiž celkom jasne poukazuje na relevantné informácie: o povolenej obnove konania, o následnom zrušení oboch rozhodnutí, ktoré v minulosti zakladali právoplatné odsúdenie a o stále prebiehajúcom dokazovaní v špecifikovanej trestnej veci. V odôvodnení rozhodnutia krajského súdu sa takisto objavuje výslovná formulácia, že sťažovateľ „mal spáchať trestný čin vraždy“. Ústavný súd je presvedčený, že sa krajský súd vo svojom rozhodnutí spôsobom slovnej štylizácie vyhol vyvolaniu dojmu prejudikovania viny sťažovateľa v špecifikovanej trestnej veci a z obsahu odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je pre nezaujatého čitateľa zrejmé, že v prípade sťažovateľa ide o podozrenie zo spáchania trestného činu, ktoré sa stále vyšetruje (krajský súd jasne uvádza, že prebieha dokazovanie, ktorým sa ustáľuje dôkazný stav vo vzťahu ku skutku, ktorého sa mal sťažovateľ dopustiť). Ústavný súd tak uzatvára, že vyjadrenia krajského súdu formulované v odôvodnení druhostupňového rozhodnutia o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa podanej proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu o zamietnutí žiadosti o zahľadenie odsúdenia nespôsobujú porušenie princípu prezumpcie nevinny.

16. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nesignalizujú také pochybenia krajského súdu, ktoré by mali ústavnoprávny rozmer, teda ktoré by vytvárali priestor na možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie. Krajský súd na všetky argumenty sťažovateľa reagoval interpretáciou ustanovení príslušnej právnej úpravy bez toho, aby poprel jej znenie, zmysel alebo účel. Ním prijaté právne závery neodporujú relevantným zákonným ustanoveniam a sú podložené racionálnou úvahou, ktorá je primerane vysvetlená. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, IV. ÚS 226/2012). Ústavný súd navyše poukazuje na právny názor ustálený v jeho doterajšej judikatúre, podľa ktorého právo na spravodlivý proces neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom (II. ÚS 3/97, II. ÚS 173/07).

17. S prihliadnutím na všetky uvedené čiastkové závery ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej voči druhostupňovému rozhodnutiu krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, o ktorých rozhodovanie je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

19. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje vyššie uvedené závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu